

7

Den besten Zerstörung
und wunden Regelde
Abingeman freylich
unde wendet der Stadt
Wenke, nuse godde
wunderlich.
Cot Wenke

Copia

EDICT
VAN ONSEN ALRE.

Genadichsten Heere den Coninck/ by vyzme van declaratie/
legens de Publicatie van oeyloge/ gedaen by den Prince vā
Bearn/hem dzagende Coninck van Franckryck / waer by
syne Maiestejt verclaert / haeren wille te wesen / te onder-
houden de Heylige Ligue ende verbont / tot voordeel vande
Catholycken van Franckryck.

TOT BRVESSEL

By Rutgeert Velpius gheswozen Boeck-drucker ende Boeck-
uercooper inden Gulden Arent / by t' Hoff. 1595.

Het Priuilegie:

By den Coninck.

DE wanneer men genoddicht is te treden in oorloge die geymenlycken mit haer brengt de schaden en ellendē eenenye gelycken kēnelyck/ 'Tis een zoderlinge groote vertroostingē voir eenē Prince dat hy daer toe tegens redene gepart ende bedwongē wordt/ als wesende al dā bry van schult/ en zyne consciencie onbelast vanden booscheyden ende ongelucken daer vuyt spruytende. Het is alle de werelt bekēdt dat wy

altyt punctuelycken mit alle getrouwicheyt ende oprechtheyt hebbē onderhouden de brede gemaect indē iacere xv. hondert lix. mit wylen den Coninck van Franckryck Hendrick de tweede vā dien name onsen schoō vader (wiens ziele Godt genadich zy) ende en can men nyet loochenen dat nae zyn ouerlyden wy tot verscheyden reysen by gestaen ende geholpen hebbē onse schon-broeders zyne kinderen ende erfuen vande zelue croone in heurlieder zoe grooten noot/ mit merckelyck getal van crycksboick/ die mit hun bloet ende leuende zelue hebben helpen bewaren hun Coninckryck/ ende daer inne onse Heylige Catholycke Apostolycke ende Roomsche Keligie. Ende hoe wel zedert wesende het Coninckryck van Portugael op ons wettelycken geballen/ ende de beruerten in onse nederlanden ouercommen/ wy tot meer malen mit francoische wapenē zyn besprongen en beschadicht geweest/ Selycst noch heden daegs mach blykē by het innemen en onthouden vande stad vā Cameryck/ en dat wy

A ij Daerduere

Daerdure maer te vele redene en hadden om onse vrientſchap
te veranderen/nochtans hebben buyt goeder hertſ zulcken ou-
gelyck/der nichteyt ende hinder laten ouer ons gaē zondert d'zer-
van einige wruwendige demonſtratie te doe/ten eynde de goede
brede onderhouden ende ghecontinucert zoude worden / ende
de Chriſtenhert niet becuert met nieuwe oorlogē/ Ende namēt-
lycken leſtmael om voort te comen ende beletten het onbergāen
vande religie als doen voirthanden welende/ en hebben wy niet
willen laten (te rugge ſtellende onse eygen ſaecken) te helpen
ende by te ſtaen de Catholycken van Franckryck/die ons des
hebben aenſocht/Al wercken ende actien van zulcker qualiteyt/
dat niet tegenſtaende de quade interpretatie die de Prince van
Bearn daer van is doende/ De croone van Franckryck nyet en
can loochenen/ oft zy en heeft daerdeure voorgelaeu/ geholpē
ende beſchermt geweest in haerē grooten ende nauwdringendē
noot/iae inde zwaerſte ende gewichtichſte occasie ende gelygn-
theyt die lich oyer voirtgedraegē heeft. Bouē die de voirt. Prince
van Bearn heeft tzedert corte dagen herwertſ de oorloge tegē
ons verclaert/ ſonderende hem op zekere pretexten/daerop wy
nyet en dachtē: gelyk clærlyk genoeg betuygē alle onse wer-
ken/zonder dat wy willen/oft oick van noode zy daertegen ee-
nige andere iustificatie voirt te bringen/maer wel ter contrari-
tgene de voirt. Prince vā zyn geboorten aff gedaē heeft tot ach-
terdeel vā de religie/en mē noch dagelyc van hē zict geuen/dē
catholyckē van Franckryck en andere/ſoffe genoeg om vāste-
lyck te geloouen dat zyn voirtnemen is te bederfuen ende gant-
ſelyck te nyete te doen de voirt. Religie/ in een Coninckryck daer
de zelve altyt zoe zeer gefloreert heeft / Welck is eene vande
alder beclagelyckſte ſakē diemen soude kunnen bedencken/nyet
alleē vooz dien van t'zelve Coninckryck/maer oock vooz de ge-
heele Chriſtenhert/gelyck te bzeſen ware dat eer lange zoude
comen

comnen te geschleden/ ten ware de hope dat Godt almachtich
deur syne ongrondelyke goetheyt zal zyne barmherticheyt ouer
de Christenheit thoonē/ en afkeeren vā Franckryck de ellende
daer meder zelve Coninckryck geduercht worde. te niete doende
het voornemen vande gene die daer toe strecken/waeromme wy
ende alle goede menschen hem moeten bidden zonder ophouden.

Wesende dan de zaecken zoo verre gecommē / dattet vā noode
is de werelt te desabuleren/ten eynde men niet en valle in eeni-
ge quade ende ongefondeerde impressie/oft achter dincken / wy
beveecht zynde deur onsen gewoonlyckē yuet/hebbē wel willē
midtz desen berichten ende doen verstaen/aenden Franchoisen/
dat wt crachte vande verclaringe ghepubliceert by ordinantie
vande boorz. Prince van Bearn op de oorloge tusschen ons/en
hem/wy niet en vermoghen noch willen toelaten/ de generaele
inbrekinge vande brede die wy zoo vele jaren hebben onder-
houden/mite Troone van Franckryck/ want alzo hy niet en
is verclaert by onsen alreheylighen vader den Paulus / booz
Coninck vantzelve Coninckryck/ende dat hy om deszē andere
wichtighe ende treffelycke redenen / oock niet en can wettich
Coninck wesen/noch volgentlyk wettelycken brekē den boorz.
brede/wy willen vastelyck gheloouen/dat de Catholycken van
Franckryck/zoe wel de gene die noch blyuen int verbout / als
de gene die daer aff geweken zyn/en alle andere ziende (gelyck
zy zien) booz hanne poorten de Religie verlore gaen / niet en
zullen willen laten daertegen te ghebruycken de remedien die
hen eenichsins mogelyck wesen sullen/volgende de groote ende
zunderlinge obligatie die zy daer toe hebben. Ende van onsen
weghen verclaren wy dat onse meyninghe ende wille is te
blyuen byzindt/bontghenoot / ende gheconfedereert vande Ca-
tholycken van Franckryck / al noch vereenicht wesende tot
handthou-

hanthoudinghe banden Religie om die te helpen en by te staen/
met alle die middelen die Godt ons geuen zal / Presenterende
zeluer oock te doen aende gene die hen hebben afgescheyden vā
tuotrl. verbondt/ ende allen anderen zy steden/ gemeynten/ oft
particulier personen/ die binnen twee maendē nae de publica-
tie van desen/ hen zullen willen comen herclaren/ ende by
vaste ende goede verlekeringen genochsaem / ende weerdich/
om buyt crachte der zeluer ontfangen ende aenbeerdte te wordē/
hen doē kennen egeen byandē te wesen vande catholycke/ Apo-
stolycke ende Roomsche Religie/ noch van ons. Beuelende wel
expresselyck aen allen onsen vassaelen/ ende ondersaeten/ van
wat conditie/ ende qualiteyt zy zyn/ de zelue nyet te hinderen/
oft beschadigen in eeniger manieren/ noch tegen hen yet byāts
gewys voirt te wenden: maer ten opsiene vande voirt. Prince
van Bearn/ ende vande franchoyfen die blyuen zullen/ oft hen
buegen op zynder zyde/ wy willen ende verstaen dat zy gehou-
den worden voor openbaer ende verclaerde byanden/ ende ouer
zulr byandelyck getracteert te water en te lande/ zonder eenich
onderscheyt. Tot welcken eynde wy hebben gheordineert ende
ordineren dese declaratie gedaen te worden tegen de zyne/ ende
dat de wtroepinge daer van geschiede in alle de gewoonlycke
plaetsen/ op dat onse oprechte ende eenboudige intentie allōme
bekendt mach zyn/ ende alle de werelt bespeure en ontdecke dat
wy geen beginsel/ oft auctheur en zyn van dese oorloge / maer
dat wy niet en zoeken dan Godts eere/ de handthoudinge van
Catholycke Apostolycke/ ende Roomsche Religie/ de Ruste der
Heyliger Kercken/ ende vrede van allen goeden menschen.

Gegeuen in onser Stadt van Bruessele onder onsen contre-
selgel den seuensten van Meerte. M. D. XCII.

By den Coninck
In zynen Raede.

Verreyken.

502
Grollt en ycariond

Wij so warden by onse ghebeten omme eeghene rampent dat
wem van onse statie van d'ijst dade ghet besloten
enck ijghe) bequidig sijn dat ons te verjucden sonder
enige contrarantie te meer se seggen oordeel
wensselid by Naegesanders om die loge ged' ender v'ist g'elke
die s'z om't alre vlyt bea'bejden onse lande, se
insestend' te bedermin) Soe sijn wy verstant
benigt dat soe te war onse v'oussallig' te, v'indendend
sijn verhoirdert g'elke ende v'ent' v'indend' se doer
ter contrarid' en' meer v'elke s'nde, se soer
by om die h'ijte d'ar in niet v'ende v'ers'it /
be'v'indend' v'ey v'elkenie d'ar in te medie s'elke
ijghe s'ide op g'elvoest tad' v'ont' v'om onse eijend'
en' v'elkenid' die onse v'ar onse v'ade van s'ake

